

DET KONGELIGE
OLJE- OG ENERGIDEPARTEMENT

Fatland kraft AS
Midtkleiva 32
5119 Ulset

Deres ref

Vår ref

Dato

21/1950-

24. mars 2023

Fatland kraft AS – klage på avslag til konsesjon for bygging av Svoldal kraftverk

Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) har i vedtak av 22.03.2021 avslått søknaden fra Fatland kraft AS (Fatland kraft) om tillatelse etter vannressursloven til bygging av Svoldal kraftverk ved Svoldalselfva i Kvinnherad kommune i Vestland fylke.

Avslaget er påklaget av Fatland kraft ved brev av 11.05.2021.

NVE har vurdert klagen uten å finne grunnlag for å omgjøre vedtaket og har sendt saken videre til departementet ved brev av 20.10.2021 for en endelig avgjørelse.

Bakgrunn for saken

Fatland kraft søkte 04.08.2019 om konsesjon til bygging av Svoldal kraftverk i Kvinnherad kommune i Vestland fylke. Kraftverket skal etter planen utnytte fallet i Svoldalselfva mellom kote 450 og kote 5, i tillegg til en overføring fra sidebekken Nedstebekken. Årlig produksjon vil etter søknaden være om lag 5,6 GWh/år.

NVEs vedtak

NVE avslå søknaden ved vedtak av 22.03.2021 da kravet i vannressursloven §25 om at fordeler må være større enn ulemper etter NVEs vurdering ikke var oppfylt. NVE har gitt følgende oppsummering og konklusjon:

«Svoldal kraftverk vil produsere om lag 5,6 GWh i et gjennomsnittsårlig og ha en utbyggingskostnad nær gjennomsnittet for omsøkte småkraftverk de siste årene. I vedtaket har NVE lagt særlig vekt på at utbyggingen vil medføre betydelige terrenginngrep som vil være negativt for opplevelsen av landskapet. NVE mener terrenginngrepene alene fører til at ulempene er større enn fordelene ved en eventuell realisering av Svoldal kraftverk. Kraftverket er også planlagt i et fjordlandskap med A-verdi. Forholdet til terrenginngrep er tillagt avgjørende vekt i vår vurdering av konsesjonsspørsmålet for Svoldal kraftverk. Etter

Postadresse
Postboks 8148 Dep
0033 Oslo
postmottak@oed.dep.no

Kontoradresse
Akersgata 59
oed.dep.no

Telefon*
22 24 90 90
Org.nr.
977 161 630

Avdeling
Energ- og
vannressursavdelingen

Saksbehandler
Øystein Dalen
22 24 62 13

NVEs syn står ikke de negative konsekvensene ved en utbygging av Svoldal kraftverk i et rimelig forhold til en estimert kraftproduksjon på 5,6 GWh/år. Etter en helhetsvurdering av planene og de foreliggende uttalelsene mener NVE at ulempene ved bygging av Svoldal kraftverk er større enn fordelene. Kravet i vannressursloven § 25 er ikke oppfylt. NVE har ikke funnet det nødvendig å diskutere tiltaket opp mot andre allmenne interesser slik som naturmangfold da tiltakets store negative virkninger for landskapet alene var nok til å avslå søknaden. NVE har dermed heller ikke vurdert tiltaket opp mot prinsippene i naturmangfoldloven §§ 8-12. Øvrige forhold som er tatt opp av høringspartene gjelder i større grad krav til vilkår og avbøtende tiltak eller andre forhold som ikke er av betydning for vår konklusjon. Grunnet avslaget er ikke disse drøftet her.»

Klagen

Fatland kraft oversendte klage på vedtaket ved brev av 11.05.2021. Klagen begrunnes med at Fatland kraft mener NVE har utvist feil skjønn i vurderingen av saken. Ettersom NVE har grunnlagt avslaget kun på grunnlag av negative virkninger på landskapet, mener Fatland kraft at NVE har tillagt virkningene på landskapsverdiene urimelig høy vekt. Fatland kraft er uenig i at tiltaket vil gi virkninger som er store og irreversible. Fatland kraft er videre uenig i NVEs vurderinger og bruken av kart når det gjelder både brattheten og tilstand for løsmasser i traseen for rørgate. Her viser Fatland kraft til en uttalelse fra Dimmelsvik Entreprenør som påpeker at tiltaket er mulig etter søknadens beskrivelse. Fatland kraft har også vedlagt egne geologiske undersøkelser som underbygger deres påstand om at det er nok løsmasser til å dekke til en rørgate.

Om landskapsopplevelse mener Fatland kraft at ferdsel i Svoldalen er ikke-eksisterende og derfor ikke kan vektlegges som en negativ påvirkning på friluftsliv. Fatland kraft stiller seg ikke uenig i vurderingen av landskapet rundt som et fjordlandskap med A-verdi. De viser til at inngrepet kun vil være synlig fra fjorden, og at verdien av landskapet ikke vil påvirkes nevneverdig pga. de lokale forholdene, som for eksempel det synlige massetaket som allerede ligger der. Et kraftverk vil i følge Fatland kraft ikke virke negativt, men heller positivt på opplevelsen av området, og det vil ikke være i strid med nåværende retningslinjer og planer for utbygging av småkraft. De anfører at NVE ikke har vært imøtekommende for dialog under prosessen for å kunne optimalisere prosjektet og søknaden mest mulig. Til sist argumenterer Fatland kraft med at kraftverket vil ha god bedriftsøkonomisk lønnsomhet og dermed være viktig med tanke på videre utvikling av eiers og grunneiers eiendom.

I brev av 30.11.2021 kommenterer Fatland kraft at NVEs gjengivelse av klagen ikke samsvarer med faktisk klage. De mener også at ny informasjon framlagt i klagen ikke er vurdert av NVE før oversendelse til departementet. Her påpekes det at NVE ikke har ettergått opplysningene i klagen slik en skal jf. forvaltningsloven § 33 første ledd. Fatland kraft trekker også frem Hurdalsplattformen hvor det fremgår at «Regjeringen vil: Legge bedre til rette for mer småkraft...» som noe NVE ikke har vist til i NVEs behandling av søknaden.

Departementets merknader

Tillatelse til å bygge Svoldal kraftverk kan gis om «fordelene ved tiltaket overstiger skader og ulemper for allmenne og private interesser», jf. vannressursloven § 25 første ledd.

Departementet vil drøfte de merknadene i klagen som er nødvendig for å begrunne avgjørelsen. Departementet kan også ta hensyn til forhold som ikke er tatt opp i klagen.

Samfunnsnytte og prissatte konsekvenser

Departementet mener at den viktigste samfunnsnyttien med Svoldal kraftverk vil være produksjon av fornybar energi. Kraftverket vil etter Fatland krafts beregninger gi en midlere årsproduksjon på 5,6 GWh/år. Tiltaket vil kunne gi inntekter til utbygger, grunneier og Kvinnherad kommune.

Fatland kraft har i 2019 oppgitt utbyggingskostnader beregnet til 19 mill. kr, men justerte dette senere til 21 mill. kr. Oppjustert til 2022-priser gir dette en kostnad på 24,5 mill. kr, som tilsvarer en spesifikk utbyggingskostnad på 4,4 kr/kWh.

NVE har foretatt en kontroll over søkers estimater for kostnader og produksjon, og kom frem til et høyere anslag for begge deler. NVE kom fram til en midlere årsproduksjon på 6,3 GWh og et kostnadsoverslag som er 36% høyere enn anslagene fra Fatland kraft. NVE ser likevel kostnadene ved prosjektet som nær snittet i forhold til andre uutbygde vind- og småkraftverk med gjeldende konsesjon fra 2016. Uavhengig av ulike estimater fastslår NVE at tiltaket vil ha positiv netto nåverdi både etter NVEs og Fatland krafts beregninger. Etter NVEs estimat tilsier netto nåverdi at prosjektet ligger i midtsjiktet av konsesjonsgitt vann- og vindkraftproduksjon.

Departementet har gått igjennom disse opplysningene, og slutter seg til NVEs vurdering av at prosjektet vil ha positiv netto nåverdi, når basis prisbane fra NVEs langsiktige kraftmarkedsanalyse fra 2021 legges til grunn.

Departementet vil understreke at klagebehandlingen skjer på grunnlag av en helhetlig avveining av prosjektets samlede fordeler og ulemper. I denne sammenheng vil ikke-prissatte virkninger stå sentralt.

Hydrologiske virkninger

Kraftverket utnytter et nedbørfelt på 2,65 km² ved inntaket, og middelvannføringen er beregnet til 0,267 m³/s. Effektiv innsjøprosent er på 1,47 %, og nedbørfeltet har ingen breer. Avrenningen varierer fra år til år med dominerende høstflommer. Laveste vannføring opptrer gjerne om vinteren. 5-persentil sommer- og vintervannføring er beregnet til henholdsvis 13 l/s og 5 l/s. Alminnelig lavvannføring for vassdraget ved inntaket er beregnet til 9 l/s. Maksimal slukeevne i kraftverket er planlagt til 550 l/s og minste driftsvannføring 50 l/s. Det er foreslått et minstevannføringsslipp på 10 l/s i perioden 1.5 til 30.9. Det er ikke foreslått minstevannføring resten av året. Ifølge søknaden vil dette medføre at 73-66 % av tilgjengelig vannmengde benyttes til kraftproduksjon.

NVE har kontrollert det hydrologiske grunnlaget i søknaden og ikke fått vesentlige avvik i forhold til søkers beregninger.

Med en maksimal slukeevne tilsvarende 206 % av middelvannføringen og foreslått minstevannføring på 10 l/s i perioden 1.5. til 30.9., vil dette gi en restvannføring på omtrent 90 l/s rett nedstrøms inntaket som et gjennomsnitt over året. Det meste av dette vil komme i flomperioder. De store flomvannføringene blir i liten grad påvirket av utbyggingen. Ifølge søknaden vil det være overløp over dammen 51 dager i et middels vått år. I 101 dager vil vannføringen være under summen av minste driftsvannføring og minstevannføring og derfor for liten til at det kan produseres kraft, slik at kraftstasjonen må stoppe og hele tilsiget slippes forbi inntaket. Tilsiget fra restfeltet vil i gjennomsnitt bidra med 190 l/s ved kraftstasjonen.

Landskapsområdet

Fatland kraft vurderer i søknaden den samlede landskapsverdien rundt influensområdet til middels. De mener at en må kunne foreta en mer lokal verdivurdering av influensområdet da det eksisterende massetaket reduserer områdets verdi. Fatland kraft påpeker likevel videre i søknaden også at influensområdet hører til et større sammenhengende naturområde som vurderes til å ha stor verdi.

Det aktuelle tiltaksområdet er del av et delområde på regionalt nivå som er omtalt i «Fylkesdelplan for små vasskraftverk i Hordaland 2009-2021» som et fjordlandskap i klasse A. Å være klassifisert innunder A-landskap betyr at området har «*kvalitetar som gjer landskapet einestående og serskilt opplevingsrikt.*».

Kvinnherad kommune gav en høringsuttalelse til søknaden, datert 12.11.2019 der de blant annet påpekte dette:

«I 2004 vart det utarbeidd ein landskapsanalyse for Mauranger. Landskapsregion høyrer til region 22 – Midtre bygder på Vestlandet. I Kvinnherad er det delt i 6 områder med ulik landskapsevaluering. A1 er det ypperste landskapet, A2 svært særprega og inntrykkssterkt og B1 typisk for regionen og jamnt godt. Svoldal ligger i området definert som Maurangerfjorden i denne analysen og har verdsettinga B1. Tiltaket ligg etter denne analysen ikkje i dei mest særprega område i kommunen og røyr gata vert ikkje synleg på sikt. Kommunedirektøren meiner utbygginga kan forsvarast med bakgrunn i analysen.»

På bakgrunn av at kommunen vurderer tiltaket til å ha «... *noko negativ påverknad på landskapskvalitetar...*», støtter Kvinnherad kommune her utbyggingen da det gir inntekter til kommunen og lokalt næringsliv.

Vestland fylkeskommune gjorde også en vurdering i sin uttalelse til saken datert 12.11.2019: «*Området for planlagt røyrtrase og inntak er å rekne som lite prega av menneskeleg påverknad. Fylkesdirektør meiner at ein skal vere restriktiv med inngrep i fjordlandskap av stor verdi...*». Etter en politisk behandling vedtok fylkeskommunen likevel at en skulle stille seg positiv til søknaden, men med krav om størst mulig vannføring i elva ved eventuell utbygging.

Fylkesmannen i Vestland (nå Statsforvalteren) mener at Fatland kraft undervurderer konflikten knyttet til landskapsverdier.

Etter departementets retningslinjer for små vannkraftverk skal fjordlandskap av regional betydning tillegges stor verdi. Departementet mener fylkesdelplanen bør tillegges mer vekt enn landskapsanalysen fra Kvinnherad kommune. Når landskapsområdet er av stor verdi og med få inngrep fra før må den samlede påvirkningen også vektlegges som del av en helhetsvurdering i området. I denne vurderingen anser departementet etter egen befaring av området at Svoldselva ikke er en viktig del av det helhetlige landskapsbildet som fjorden utgjør, fordi elva knapt er synlig fra fjorden grunnet tett skog. Det mest synlige elementet ved vassdraget i dag er et gammelt massetak, som gjør at den nederste delen av vassdraget ikke fremstår som urørt. Området hvor rørgaten skal legges og som det vil etableres et ryddebelte i, kan heller ikke sees på som en viktig del av landskapsbildet da dette stort sett holdes skjult grunnet høy og tett omkringliggende skog i et sidebratt og smalt dalføre. Departementet mener det kun vil være kraftstasjonen og den nederste del av rørgaten som vil være synlig fra fjorden og fra fylkesvei 500.

Terrenginngrep

NVE og Fatland kraft vurderer størrelsen på virkningene av utbyggingen på landskapsverdiene ulikt. Fatland kraft mener at inngrepene som kreves enkelt kan skjules med nærliggende eksisterende løsmasse og at området ved hjelp av revegetering og arrondering vil bli lite negativt påvirket på sikt. De viser også til planen om å arrondere det nærliggende massetaket for å tilrettelegge for revegetering også der, noe som vil være en forbedring fra dagens situasjon.

Fylkesmannen i Vestland (nå Statsforvalteren i Vestland) anbefaler ikke en utbygging av Svoldal kraftverk i uttalelse til NVE datert 10.10.2019. Her påpekes blant annet:

«Fylkesmannen er usamd med utbyggjar i at det vil vere mogleg å leggje røyrgate og mellombels veg i dette bratte terrenget utan at det fører til store landskapsinngrep. Planlagt utbygging vil påverke eit stort landskapsrom i Hardangerfjorden».

Av fylkeskommunens uttalelse fremkommer det at fylkesdirektøren stiller seg bak Statsforvalterens vurderinger av inngrepet.

Fra Kvinnherad kommunes uttalelse vurderes tiltaket til å være svært synlig på kort sikt, men avtakende fram til full revegetering av området etter 10-15 år. De mener at tiltaket da ikke lenger vil være synlig fra sjøen, med unntak av kraftstasjonen.

NVE viser til befaring gjennomført den 16.10.2019. Basert på befaring og løsmassekart fra Norges geologiske undersøkelse (NGU) stiller NVE seg tvilende til Fatland krafts påstand om at det er tilstrekkelig med løsmasser tilgjengelig for å skjule inngrepet godt nok. Kartet fra NGU viser at området består av tynt løsmassedekke med hovedsakelig bart fjell og tynt dekke. NVE vurderer dermed at tiltaket vil kreve en del sprenging, hvilket vil endre

landskapet permanent. Ettersom NVE mener at det ikke er nok løsmasser til å dekke over rørgaten slik at de negative virkningene reduseres i særlig grad, legger de særlig vekt på dette forholdet da det vil gi store irreversible negative virkninger på landskapsopplevelsen. Etter NVEs vedtak innhentet Fatland kraft en uttalelse fra entreprenør og gjorde egne geologiske undersøkelser. Dimmelsvik Entreprenør som er engasjert av Fatland kraft mener det ikke vil være nødvendig å sprengning for å skaffe masse til tildekking av rørgaten. De ser også for seg at inngrepssonen ikke blir bredere enn 15 meter og derfor er begrenset. Nevnte undersøkelse er en kartlegging som viser dybden i grunnen hvor rørgatetraseen er planlagt for å vise tilgjengelig løsmasse. I denne kartleggingen pekes det på tre plasser i traseen der en vurderer det til at sprengning er nødvendig.

Fatland kraft mener at NVE ikke har vurdert tiltaket riktig. Fatland kraft mener også at på grunn av selskapets plan om arrondering og revegetering også i det nærliggende massetaket vil området være i bedre stand enn dagens situasjon etter utbygging og noen år med revegetering.

Departementet ba NVE om en grundigere vurdering av opplysningene i klagen enn hva som fremkom av oversendelsesbrevet. NVE oversendte tilleggsmerknader ved brev av 16.06.2022. NVE forklarer her at en ikke kan tillegge uttalelsen fra Dimmelsvik Entreprenør særlig vekt da det må regnes som et partsinnlegg, ettersom entreprenøren er engasjert av Fatland kraft. NVE påpeker videre at de ikke er uenig i gjennomførbarheten til prosjektet mtp. tilgang til løsmasser og mulighet for nedgraving av rør i disse. Det NVE derimot er tvilende til er at tiltaket skal kunne gjennomføres slik det er beskrevet, med akseptable virkninger. NVE viser til at traseen ligger i sidebratt terreng, hvilket etter NVEs erfaring er svært utfordrende å bygge i. Dette går på at massehåndteringen, oppryddingen og istandsettingen er krevende i slikt terreng, da det kan være vanskelig å få masser til å bli liggende, noe som kan øke arealbruken. Det kan også særlig gjelde områder utsatt for mye nedbør slik som Svoldal. Videre forklarer NVE at selv om massene ligger stabilt i dagens situasjon, så er det ingen garanti for at det samme vil være gjeldende når man har fjernet toppdekket og gravd i massene. NVE merker seg også at deler av traseen ligger i mosedekt blokkmark, som generelt er lite egnet som omfyllingsmasse for rørgate. NVE mener det er stor sannsynlighet for at man må bruke omfattende, kostbare og arealkrevende sikringstiltak for at anlegget skal møte kravene i dam sikkerhetsforskriften § 5-1 om at rørene skal ligge stabilt til enhver tid. Det er dermed etter NVEs vurdering mer sannsynlig at rørgaten til slutt vil ligge i nedsprenget fjellgrøft i de bratteste partiene. Dette vil gi virkninger som er store og permanente. På bakgrunn av dette ser NVE på tiltaket som langt mer inngripende enn det søknaden og klagen beskriver. Til slutt påpeker NVE at kraftverket heller ikke ble omsøkt med alternative utbyggingsløsninger eller tilpasninger med tanke på det spesielle terrenget i rørtraseen.

Under departementets befarings i august 2022 ble det presentert eksempler på øvrige småkraftprosjekter i området som er ferdigstilt og hvor rørgaten er revegetert, i tilsvarende terreng. Dette gav et inntrykk av hvordan fullført prosjekt i Svoldal kunne fremstå. Det vil kreves en del hogst og en del sprengning for å få lagt rørgaten. Disse inngrepene vil være betydelige. Gitt at inngrepet skal skje i et område med tett vegetasjon mener departementet

at tiltaket ikke vil være dominerende i det større landskapsbildet. Selv om det på deler av traseen vil måtte gjøres arealkrevende sikringstiltak, mener departementet at inngrepene først og fremst vil ha lokale virkninger og ikke være betydelige på avstand. Departementet vurderer at de negative virkningene på landskapsbildet vil være mindre enn NVE har vurdert.

De negative visuelle virkningene vil være størst under og i en tid etter anleggsperioden, men vil avta etter hvert som området tilbakeføres og revegeteres. Det må likevel forventes at særlig anleggsvei og rørtrase vil virke negativt for opplevelsen av landskapet lokalt i Svoldalen fremover. Selv med avbøtende tiltak må det legges til grunn at deler av området vil få varig endret karakter ved utbygging av kraftverket. Rørtrase vil revegeteres, men ikke med skog. Etter departementets vurdering vil det likevel være mulig å redusere negative virkninger for landskap og opplevelsen av området gjennom god detaljplanlegging og landskapstilpasning av de tekniske inngrepene (vannvei, anleggsveier, inntak mv.). Dette vil kunne ivaretas i dialog med NVEs miljøtilsyn gjennom godkjenning av detaljplaner og oppfølging i byggefasen.

Departementet mener det også må tas inn i vurderingen at utbygger som et avbøtende tiltak skal arrondere området hvor det nåværende massetaket ligger. Massetaket ligger langs veien og er godt synlig fra veien og Hardangerfjorden, og er det mest synlige elementet i området. Departementet mener massetaket fremstår mer som et sår i naturen enn det en rørgate vil gjøre, etter den er revegetert. Med vilkår om minstevannføring og krav til god landskapstilpasning og minimering av de tekniske inngrepene mener departementet at de samlede negative virkningene på landskapsbildet i fjorden er akseptable.

Friluftsliv

Øvre del av Svoldalselva omfatter det registrerte friluftsområdet Skålafjell-Nordlifjell. Området beskrives som et fjellturområde med mulighet til å gå fra varde til varde på fjellryggen, og som godt egnet for fjellskitur. Friluftsområdet vil ikke påvirkes av tiltaket da det er et stykke oppstrøms inntaket. Selve influensområdet er bratt og gjengrodd, og dermed lite egnet som turområde. Det er heller ikke rapportert om noen nevneverdig bruk av dette. Tiltaket vil bidra til endret opplevelsesverdi ved friluftslivsutøvelse i planområdet og nærliggende områder. Vassdraget og planområdet har imidlertid begrenset synlighet i et større landskapsrom. Nede ved utløpet er det registrert mindre friluftsområder av typen strandsone med tilhørende sjø. Disse er likevel i størst grad preget av å være hytteeiendommer og er ikke inngrepsfrie. Departementet mener at det ikke vil være noen nevneverdige negative virkninger på friluftsliv som følge av tiltaket.

Biologisk mangfold i og rundt Svoldalselva

Svoldalselva går gjennom et bratt terreng og regnes som en flomelv. De hydrologiske dataene viser at det er perioder med lav naturlig vannføring. 5-persentil vannføringen er anslått til 13 l/s om sommeren og 5 l/s om vinteren. Det er ikke rapportert om at elva er levested for fisk i tilgjengelige databaser hos Miljødirektoratet og NVE.

Svoldalen er leveområde for diverse fuglearter, hvor spurvefugler er dominerende. Ellers er det også registrert som beiteområde for hjort.

Det er ellers registrert moseartene bergpolstermose, stripefoldmose, stortaggmose og tråddraugmose langs elvestrekningen i artskartet til Artsdatabanken. Ingen av disse er regnet som truede arter.

Det er ingen registrerte funn av rødlistede arter i Svoldalen. Konsekvensutredningen utført av Ecofact Sørvest AS konkluderer med at tiltaket vil ha en liten negativ effekt. Dette begrunnes med tiltakets virkning på det de beskriver som «vanlig natur». Det eneste registrerte artsfunnet er en nær truet algeart, som er registrert i sjøen ved utløpet av elva. Ettersom utbyggingen ikke vil medføre noen endring i vannføringen nedstrøms utløpet, vurderes denne arten å ikke påvirkes av tiltaket,

Vilkår om minstevannføring vil legge til rette for noe tilførsel av fuktighet i vassdraget. Departementet vurderer at tiltaket vil ha liten negativ virkning på biologisk mangfold i og langs elva.

Forholdet til naturmangfoldloven

Bestemmelsene i naturmangfoldloven § 7 og prinsippene i samme lov §§ 8-12 legges til grunn som retningslinjer for vedtak etter vannressursloven. Det vises i den sammenheng til forvaltningsmålene om naturtyper, økosystemer og arter i naturmangfoldloven §§ 4 og 5. Disse forvaltningsmålene blir iaktatt ved departementets behandling etter vannressursloven.

Kunnskapsgrunnlaget departementet bygger vurderingen på, omfatter informasjon lagt frem i søknaden, inkludert en rapport om biologisk mangfold fra 2007, innkomne høringsuttalelser, samt departementets egne erfaringer. Departementet har også gjort egne søk i tilgjengelige databaser som NVE Atlas, Naturbase og Artskart. Departementet vurderer at kunnskapsgrunnlaget er tilstrekkelig for vurdere tiltakets omfang og virkninger på biologisk mangfold. Departementet viser også til at NVE i saksbehandlingen vurderte søknadens vedlagte rapport om biologisk mangfold som tilstrekkelig etter at den ble revidert og oppdatert etter nye krav, veiledere og verdidokumentasjon slik som nasjonal rødliste i november 2018. Dette i tråd med naturmangfoldloven § 8. Departementet vurderer videre at kunnskapen som foreligger gjør at naturmangfoldloven § 9 (føre-var-prinsippet) ikke får avgjørende betydning for konsesjonsspørsmålet.

Departementet mener at utbygging av Svoldaldselva ikke vil være i konflikt med forvaltningsmålet for naturtyper og økosystemer gitt i naturmangfoldloven § 4 forvaltningsmålet for arter i naturmangfoldloven § 5.

Departementet legger til grunn at Svoldal kraftverk i liten grad vil påvirke til økt samlet belastning på lanskapsverdiene i fjorden. Svoldal kraftverk vil dermed etter departementets vurdering ikke medføre uakseptable samlede belastninger for verdier i vassdraget eller i regionen som helhet, jf. naturmangfoldloven § 10.

Avbøtende tiltak og utformingen av tiltaket vil spesifiseres nærmere i merknadene til vilkår. Tiltakshaver vil da være den som bærer kostnadene av tiltakene, i tråd med naturmangfoldloven §§ 11-12.

Oppsummering

Svoldal Kraftverk vil kunne bidra med om lag 5,6 GWh/år fornybar energi. Kostnaden av tiltaket vil være rundt gjennomsnittet for småkraftverk. Prosjektet vil beregnet gi en positiv netto nåverdi.

Kvinnherad kommune ønsker at det gis konsesjon til kraftverket, gitt at det settes vilkår for å ivareta naturmangfold. Flere høringsparter går imot utbyggingen av hensyn til landskap.

NVE har avslått søknaden. Fatland kraft er uenig i NVEs vedtak basert på både verdsettingen av området, men spesielt de langsiktige virkningene på landskapet fra inngrepene som kreves med tanke på nedlegging av rørgate.

Tiltaket ligger i et fjordlandskap med høy verdi. Departementet mener at inngrepene i liten grad vil påvirke det større landskapsbildet, da tiltaket vil være lite synlig på avstand. Departementet legger til grunn at utbyggingen vil medføre negative konsekvenser lokalt i Svoldalen, men at det vil være mulig å redusere de negative virkningene til et akseptabelt nivå gjennom god detaljplanlegging og landskapstilpasning av de tekniske inngrepene (vannvei, anleggsveier, inntak mv.), revegetering av rørtrase samt slipp av tilstrekkelig minstevannføring.

Departementet vurderer at tiltaket ellers vil ha liten negativ påvirkning på biologisk mangfold og friluftsliv i området. Vilkåret for å gi konsesjon jf. vannressursloven § 25 er dermed vurdert som oppfylt.

Etter en samlet vurdering tar departementet klagen til følge og gir konsesjon til bygging av Svoldal kraftverk.

Departementets vedtak

Klagen fra Fatland kraft AS tas til følge. Departementet omgjør NVEs vedtak om avslag på søknad om konsesjon av 22.03.2021.

Dette vedtaket kan ikke påklages, jf. forvaltningsloven § 28 tredje ledd, første punktum.

Departementets merknader til vilkårene og forholdet til annet lovverk

Forholdet til vannforskriften § 12

Svoldalselva inngår i vannforekomsten «Maurangsfjorden sidebekker sør» i Vann-nett. Vannforekomsten er satt til å ha moderat økologisk tilstand på grunn av påvirkning av sur nedbør.

Departementet har ved vurderingen av om konsesjon skal gis etter vannressursloven § 8 foretatt en vurdering av kravene i vannforskriften (FOR 2006-12-15 nr. 1446) § 12 vedrørende ny aktivitet eller nye inngrep. Departementet har vurdert alle praktisk gjennomførbare tiltak som vil kunne redusere skadene og ulempene ved tiltaket. Departementet har satt vilkår i konsesjonen som anses egnet for å avbøte en negativ utvikling i vannforekomsten, herunder krav om minstevannføring og standardvilkår som gir vassdragsmyndighetene, herunder Miljødirektoratet/Statsforvalteren etter vilkårenes post 5, anledning til å gi pålegg om tiltak som senere kan bedre forholdene i det berørte vassdraget. Departementet har vurdert samfunnsnyttene av inngrepet til å være større enn skadene og ulempene ved tiltaket. Videre har departementet vurdert at hensikten med inngrepet i form av fornybar energiproduksjon ikke med rimelighet kan oppnås med andre midler som miljømessig er vesentlig bedre. Både teknisk gjennomførbarhet og kostnader er vurdert.

Forholdet til energiloven

Svoldal kraftverk skal knyttes til eksisterende nett via en om lag 230 m lang jordkabel. Denne vil hovedsakelig ligge langs rørgatetrasseen. Virkningene av tilknytningskabelen inngår i departementets helhetlige vurdering av planene.

Dersom tiltakshaver ønsker egen anleggskonsesjon for tilknytning til eksisterende nett, må dette foreligge før utbygging kan skje. Alternativt må det foreligge avtale om nettilknytning, og det må være avklart at det er tilgjengelig kapasitet i nettet. NVE vil ikke behandle detaljplaner før tiltakshaver har dokumentert at det er tilgjengelig kapasitet i nettet, og at kostnadsfordelingen ved tilknytning til nettet er avklart. Slik dokumentasjon må foreligge samtidig med innsending av detaljplaner for godkjenning, jf. post 4 i konsesjonsvilkårene.

En søknad om ev. anleggskonsesjon må rettes til NVE.

Forholdet til plan- og bygningsloven

Forskrift om saksbehandling og kontroll i byggesaker gir saker som er underlagt konsesjonsbehandling etter vannressursloven fritak for byggesaksbehandling etter plan- og bygningsloven. Dette forutsetter at tiltaket ikke er i strid med kommuneplanens arealdel eller gjeldende reguleringsplaner. Forholdet til plan- og bygningsloven må avklares med kommunen før tiltaket kan settes i verk.

Forholdet til forurensningsloven

Det må søkes til Statsforvalteren om nødvendig avklaring etter forurensningsloven i anleggs- og driftsfasen. Departementet har ikke myndighet til å gi vilkår etter forurensningsloven.

Merknader til vilkårene

Post 1 vannføring

Følgende data for vannføring og slukeevne er hentet fra konsesjonssøknaden og lagt til grunn for konsesjon og fastsettelse av minstevannføring:

Middelvannføring	267 l/s
Alminnelig lavvannføring	10 l/s
5-persentil sommer	13 l/s
5-persentil vinter	5 l/s
Maksimal slukeevne	550 l/s
Maksimal slukeevne i % av middelvannføring	205 %
Minste driftsvannføring	50 l/s

Søker har kun søkt om en minstevannføring på 10 l/s om sommeren, og har ment det ikke er grunn til å kreve minstevannføring i vinterhalvåret pga lavvannsperioder på denne tiden. Departementet viser til søknaden der det er oppgitt at området har høy årsnedbør, og at dette kombinert med forholdsvis milde vintre gir generelt grunnlag for en frodig vegetasjon. Departementet mener derfor det er nødvendig med en helårlig minstevannføring for å opprettholde en viss fuktighet på den berørte strekningen. Departementet mener denne bør settes tilsvarende 5 persentil sommer og vinter, hhv. 13 l/s i perioden 1.5 – 30.9 og 5 l/s i perioden 1.10 – 30.4. Kravet vil redusere årlig produksjon noe, men gitt usikkerheten i årlig produksjon, jf. omtale over, antas kravet ikke å medføre en vesentlig endring i prosjektet lønnsomhet.

Start-/stoppkjøring av kraftverket ikke skal forekomme. Kraftverket skal kjøres jevnt. Inntaksbassenget skal ikke benyttes til å oppnå økt driftstid, og det skal kun være små vannstandsvariasjoner knyttet til opp- og nedkjøring av kraftverket. Dette er primært av hensyn til naturens mangfold og mulig erosjonsfare.

Post 4: Godkjenning av planer, landskapsmessige forhold, tilsyn mv.

Detaljerte planer skal forelegges og godkjennes av NVE før arbeidet settes i gang. Før utarbeidelse av tekniske planer for dam og vannvei kan igangsettes, må søknad om konsekvensklasse være sendt NVE og vedtak fattet. Konsekvensklassen er bestemmende for sikkerhetskravene som stilles til planlegging, bygging og drift og må derfor være avklart før arbeidet med tekniske planer starter. NVEs miljøtilsyn vil ikke ta planer for landskap og miljø til behandling før anlegget har fått vedtak om konsekvensklasse. NVE vil ikke godkjenne planene før det er dokumentert at det er tilgjengelig kapasitet i nettet og at kostnadsfordelingen er avklart.

Departementet gir konsesjon på følgende forutsetninger:

Inntak	Inntak kote 450. Teknisk løsning for dokumentasjon av slipp av minstevannføring skal godkjennes av NVE.
Vannvei	Rørgaten skal graves ned på hele strekningen.
Kraftstasjon	Kraftstasjonen skal plasseres i tråd med det som er oppgitt i søknaden (turbinsenter på kote 5).

Største slukeevne	550 l/s. Dette kan ikke endres ved detaljplan.
Minste driftsvannføring	50 l/s. Dette kan ikke endres ved detaljplan.
Installert effekt	1,98 MW
Antall turbiner/turbintype	1 peltonturbin
Vei	Anleggsvei skal bygges i tråd med det som er oppgitt i søknaden.: « <i>det skal lages en midlertidig anleggsvei/trase som rørgata skal legges i. Arbeidet vil bli planlagt, utført, tilrettelagt og tilpasses slik at anleggsvei/rørgatetrase skal gro igjen og bli en enhetlig del av eksisterende terreng.</i> » Departementet legger til grunn at kommunen har godkjent at anleggsvei omklassifiseres til skogsbilvei etter utbygging
Avbøtende tiltak	Massetaket ved Rv 551 skal arronderes og revegeteres I detaljplanleggingen skal det legges særlig vekt på god landskapstilpasning og minimering av de anleggstekniske inngrepene (vannvei, anleggsveier, inntak mv.). Anleggsveien til inntaket skal legges slik at man unngår hogst/inngrep..

Dersom det ikke er oppgitt spesielle føringer i tabellen ovenfor kan mindre endringer godkjennes av NVE som del av detaljplangodkjenningen. Dersom det er endringer skal dette gå tydelig frem ved oversendelse av detaljplanene.

Post 5: Naturforvaltning

Vilkår for naturforvaltning tas med i konsesjonen. Eventuelle pålegg i medhold av dette vilkåret må være relatert til skader forårsaket av tiltaket og stå i rimelig forhold til tiltakets størrelse og virkninger.

Post 6: Automatisk fredete kulturminner

Utbygger forutsettes å ta den nødvendige kontakt med fylkeskommunen for å klarere forholdet til kulturminneloven § 9 før innsending av detaljplan. Vi minner videre om den generelle aktsomhetsplikten med krav om varsling av aktuelle instanser dersom det støtes på kulturminner i byggefasen, jmfør kulturminneloven § 8 (jmfør vilkårenes pkt. 3).

Post 8: Terskler mv.

Dette vilkåret gir hjemmel til å pålegge konsesjonær å etablere terskler eller gjennomføre andre biotopjusterende tiltak dersom dette skulle vise seg å være nødvendig.

Post 10: Registrering av minstevannføring mv.

Det skal etableres en måleanordning for registrering av minstevannføring. Den tekniske løsningen for dokumentasjon av slipp av minstevannføringen skal godkjennes gjennom detaljplanen. Data skal fremlegges NVE på forespørsel og oppbevares så lenge anlegget er i drift. Ved alle steder med pålegg om minstevannføring skal det settes opp skilt med opplysninger om vannslippbestemmelser som er lett synlig for allmennheten. NVE skal godkjenne merking og skiltenes utforming og plassering.

Med hilsen

Trond Ulven Ingvaldsen (e.f.)
avdelingsdirektør

Øystein Dalen
førstekonsulent

Dokumentet er elektronisk signert og har derfor ikke håndskrevne signaturer

Kopi:

Kvinnherad kommune
Norges- vassdrags og energidirektorat
Statsforvalteren i Vestland

I medhold av lov av 24. november 2000, nr. 82 om vassdrag og grunnvann (vannressursloven) § 8, gir Olje- og energidepartementet ved vedtak av 24.3.2023 konsesjon til bygging og drift av Svoldal kraftverk i Kvinnherad kommune i Vestland fylke.

1. Vannslipping

Det skal slippes en minstevannføring på 13 l/s i perioden 1. mai - 30. september, og 5 l/s resten av året. Dersom tilsiget er mindre enn kravet til minstevannføring skal hele tilsiget slippes forbi. Kraftverket skal i slike tilfeller ikke være i drift.

Kraftverket skal til enhver tid kjøres etter tilsiget, alle endringer skal skje gradvis, og typisk start-/stoppkjøring skal ikke forekomme.

Det skal etableres måleanordning for registrering av minstevannføring. Dataene skal forelegges Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) ved forespørsel.

2. Bortfall av konsesjon

Konsesjonen faller bort hvis ikke arbeidet er satt i gang senest fem år fra konsesjonens dato og fullføres innen ytterligere fem år jf. vannressursloven § 19 og vassdragsreguleringsloven § 15. NVE kan forlenge fristen med inntil fem nye år. I fristene regnes ikke den tid som på grunn av særlige forhold (vis major), streik eller lockout har vært umulig å utnytte.

3. Konsesjonærs ansvar ved anlegg/drift m.v.

Konsesjonæren plikter å påse at han selv, hans kontraktører og andre som har med anleggsarbeidet og kraftverksdriften å gjøre, unngår ødeleggelse av naturforekomster, landskapsområder, fornminner m.v., når dette er ønskelig av vitenskapelige eller historiske grunner eller på grunn av områdenes naturskjønnhet eller egenart. Dersom slike ødeleggelser ikke kan unngås, skal rette myndigheter underrettes i god tid på forhånd.

4. Godkjenning av planer, landskapsmessige forhold, tilsyn m.v.

Konsesjonæren plikter å legge fram for NVE detaljerte planer med nødvendige opplysninger, beregninger og kostnadsoverslag for reguleringsanleggene. Arbeidet kan ikke settes i gang før planene er godkjent. Anleggene skal utføres solid, minst mulig skjemmende og skal til enhver tid holdes i full driftsmessig stand.

Godkjenning av planer og tilsyn med utførelse og senere vedlikehold og drift av anlegg og tiltak som omfattes av denne post er tillagt NVE. Utgiftene forbundet med dette dekkes av konsesjonæren.

Konsesjonæren plikter å planlegge, utføre og vedlikeholde hoved- og hjelpeanlegg slik at det økologiske og landskapsarkitektoniske resultat blir best mulig.

Kommunen skal ha anledning til å uttale seg om planene dersom det er avvik av betydning i forhold til det som fremgår av konsesjonssøknaden.

Konsesjonæren plikter å skaffe seg varig råderett over tipper og andre områder som trengs for å gjennomføre pålegg som blir gitt i forbindelse med denne post.

Konsesjonæren plikter å foreta en forsvarlig opprydding av anleggsområdene. Oppryddingen må være ferdig senest 2 år etter at vedkommende anlegg eller del av anlegg er satt i drift.

Hjelpeanlegg kan pålegges planlagt slik at de senere blir til varig nytte for allmennheten dersom det kan skje uten uforholdsmessig utgift eller ulempe for anlegget.

Ansvar for hjelpeanlegg kan ikke overdras til andre uten NVEs samtykke.

NVE kan gi pålegg om nærmere gjennomføring av plikter i henhold til denne posten.

5. Naturforvaltning

I

Konsesjonæren plikter etter nærmere bestemmelse av Miljødirektoratet

- a. å sørge for at forholdene i Svoldalselva er slik at de stedeagne fiskestammene i størst mulig grad opprettholder naturlig reproduksjon og produksjon og at de naturlige livsbetingelsene for fisk og øvrige naturlig forekommende plante- og dyrepopulasjoner forringes minst mulig.
- b. å kompensere for skader på den naturlige rekruttering av fiskestammene ved tiltak,
- c. å sørge for at fiskens vandringsmuligheter i vassdraget opprettholdes og at overføringer utformes slik at tap av fisk reduseres,
- d. å sørge for at fiskemulighetene i størst mulig grad opprettholdes.

II

Konsesjonæren plikter etter nærmere bestemmelse av Miljødirektoratet å sørge for at forholdene for plante- og dyrelivet i området som direkte eller indirekte berøres av utbyggingen forringes minst mulig og om nødvendig utføre kompenserende tiltak.

III

Konsesjonæren plikter etter nærmere bestemmelse av Miljødirektoratet å sørge for at friluftslivets bruks- og opplevelsesverdier i området som berøres direkte eller indirekte av anleggsarbeid og ev. regulering tas vare på i størst mulig grad. Om nødvendig må det utføres kompenserende tiltak og tilretteleggingstiltak.

IV

Konsesjonæren plikter etter nærmere bestemmelse av Miljødirektoratet å bekoste naturvitenskapelige undersøkelser samt friluftslivsundersøkelser i de områdene som berøres av utbyggingen. Dette kan være arkiveringsundersøkelser. Konsesjonæren kan også tilpliktes å delta i fellesfinansiering av større undersøkelser som omfatter områdene som direkte eller indirekte berøres av utbyggingen.

V

Alle utgifter forbundet med kontroll og tilsyn med overholdelsen av ovenstående vilkår eller pålegg gitt med hjemmel i disse vilkår, dekkes av konsesjonæren.

6. Automatisk fredete kulturminner

Konsesjonæren plikter i god tid før anleggsstart å undersøke om tiltaket berører automatisk fredede kulturminner etter lov av 9. juni 1978 nr. 50 om kulturminner § 9. Viser det seg at tiltaket kan være egnet til å skade, ødelegge, flytte, forandre, skjule eller på annen måte utilbørlig skjemme automatisk fredede kulturminner, plikter konsesjonæren å søke om dispensasjon fra den automatiske fredningen etter kulturminneloven § 8 første ledd, jf. §§ 3 og 4.

Viser det seg i anleggs- eller driftsfasen at tiltaket kan være egnet til å skade, ødelegge, flytte, forandre, skjule eller på annen måte utilbørlig skjemme automatisk fredete kulturminner som hittil ikke har vært kjent, skal melding om dette sendes fylkeskommunens kulturminneforvaltning/Sametinget med det samme og arbeidet stanses i den utstrekning tiltaket kan berøre kulturminnet, jf. lov av 9. juni 1978 nr. 50 om kulturminner § 8 annet ledd, jf. §§ 3 og 4.

7. Ferdsl m.v.

Konsesjonæren plikter å erstatte utgifter til vedlikehold og istandsettelse av offentlige veger, bruer og kaier, hvis disse utgifter blir særlig øket ved anleggsarbeidet. I tvisttilfelle avgjøres spørsmålet om hvorvidt vilkårene for refusjonsplikten er til stede, samt erstatningens størrelse ved skjønn på konsesjonærens bekostning.

Konsesjonæren plikter i nødvendig utstrekning å legge om turiststier og klopper som er i jevnlig bruk og som vil bli neddemmet eller på annen måte ødelagt/utilgjengelige.

8. Terskler m.v.

I de deler av vassdragene hvor inngrepene medfører vesentlige endringer i vannføring eller vannstand, kan NVE pålegge konsesjonæren å bygge terskler, foreta biotopjusterende tiltak, elvekorreksjoner, opprensninger m.v. for å redusere skadevirkninger.

Dersom inngrepene forårsaker erosjonsskader, fare for ras eller oversvømmelse, eller øker sannsynligheten for at slike skader vil inntreffe, kan NVE pålegge konsesjonæren å bekoste sikringsarbeider eller delta med en del av utgiftene forbundet med dette.

Arbeidene skal påbegynnes straks detaljene er fastlagt og må gjennomføres så snart som mulig.

Terskelpålegget vil bygge på en samlet plan som ivaretar både private og allmenne interesser i vassdraget. Utarbeidelse av pålegget samt tilsyn med utførelse og senere vedlikehold er tillagt NVE. Utgiftene forbundet med tilsynet dekkes av konsesjonæren.

9. Hydrologiske observasjoner, kart m.v.

Konsesjonæren skal etter nærmere bestemmelse av NVE utføre de hydrologiske observasjoner som er nødvendige for å ivareta det offentlige interesser og stille det innvunne materiale til disposisjon for det offentlige.

10. Registrering av minstevannføring, krav om skilting og merking

Det skal etableres en måleanordning for registrering og dokumentasjon av minstevannføring, løsningen skal godkjennes av NVE. Data skal fremlegges NVE på forespørsel og oppbevares på en sikker måte i hele anleggets levetid.

Ved alle reguleringsmagasin og steder med pålegg om minstevannføring skal det settes opp skilt med opplysninger om manøvreringsbestemmelser og hvordan dette kan kontrolleres. NVE skal godkjenne skiltene utforming og plassering.

De partier av isen på vann og inntaksmagasiner som mister bæreevnen på grunn av reguleringene og overføringene må markeres på kart på opplysningskilt og merkes og sikres.

For alle vassdrag skal det etableres og opprettholdes hensiktsmessige sikringstiltak av hensyn til allmennhetens normale bruk og ferdsel på og ved anleggene.

11. Etterundersøkelser

Konsesjonæren kan pålegges å utføre og bekoste etterundersøkelser av tiltakets virkninger for berørte interesser. Undersøkelserapportene med tilhørende materiale skal stilles til rådighet for det offentlige. NVE kan treffe nærmere bestemmelser om hvilke undersøkelser som skal foretas og hvem som skal utføre dem.

12. Luftovermetning

Konsesjonæren plikter i samråd med NVE å utforme anlegget slik at mulighetene for luftovermetning i magasiner, åpne vannveger og i avløp til elv, vann eller sjø blir minst mulig. Skulle det likevel vise seg ved anleggets senere drift at luftovermetning forekommer i skadelig omfang, kan konsesjonæren etter nærmere bestemmelse av NVE bli pålagt å bekoste tiltak for å forhindre eller redusere problemene, herunder forsøk med hel eller delvis avstengning av anlegget for å lokalisere årsaken.

13. Varslingsplikt

Konsesjonæren plikter å varsle NVE om navne- og/eller adresseendringer. Ved eventuell overdragelse av anlegget skal NVE godkjenne overdragelsen i forkant.

14. Kontroll med overholdelsen av vilkårene

Konsesjonæren underkaster seg de bestemmelser som til enhver tid måtte bli truffet av NVE til kontroll med overholdelsen av de oppstilte vilkår. Utgiftene med kontrollen erstattes det offentlige av konsesjonæren etter nærmere regler som fastsettes av Olje- og energidepartementet.

For å sikre at vedtak i medhold av vannressursloven blir gjennomført, kan den ansvarlige pålegges tvangsmulkt til staten, jf. vannressursloven § 60. Pålegg om mulkt er tvangsgrunnlag for utlegg. Når et rettstridig forhold er konstatert kan det gis pålegg om retting og om nødvendig pålegges stans i pågående virksomhet, jf. vannressursloven § 59.

Overskrides konsesjon eller konsesjonsvilkårene eller pålegg fastsatt med hjemmel i vannressursloven kan det ilegges overtredelsesgebyr, eller straff med bøter eller fengsel inntil tre måneder, jf. vannressursloven §§ 60a og 63 første ledd bokstav c.